

Periodisk evaluering av:

Årsenhet i sosiologi

Bachelorprogram i sosiologi

Masterprogram i sosiologi

Universitetet i Oslo

Komiteéns medlemmer har vært:

Thora Bjørke Sandberg (Studentrepresentant, MA-sos. UiO)

Heidi Nicolaisen (Avdelingsdirektør analyseseksjonen NAV, PhD)

Susanne Bygnes (Professor, Universitetet i Bergen)

Dag Husebø (Professor, Universitetet i Stavanger)

Stavanger, Bergen og Oslo 2022

INTRODUKSJON	2
2. KORT OM ÅRSENHETEN I SOSIOLOGI	3
2.1 REKRUTTERING	4
2.2 EMNESAMMENSETNING, EMNEBESKRIVELSER OG FORVENTET LÆRINGSUTBYTTE	4
2.7 RESSURSER OG INFRASTRUKTUR	5
2.8 OPPNÅDDE RESULTATER – GJENNOMSTRØMMING OG FRAFALL	6
3. KORT OM BACHELORPROGRAMMET I SOSIOLOGI	6
3.1 REKRUTTERING	7
3.2 EMNESAMMENSETNING, EMNEBESKRIVELSER OG FORVENTET LÆRINGSUTBYTTE	7
3.3 RESSURSER OG INFRASTRUKTUR	9
3.4 OPPNÅDDE RESULTATER - GJENNOMSTRØMMING OG FRAFALL	9
4. KORT OM MASTERPROGRAMMET I SOSIOLOGI	9
4.1 REKRUTTERING	10
4.2 EMNESAMMENSETNING, EMNEBESKRIVELSER OG FORVENTET LÆRINGSUTBYTTE	10
4.3 RESSURSER OG INFRASTRUKTUR	10
4.4 OPPNÅDDE RESULTATER – GJENNOMSTRØMMING OG FRAFALL	11
5. HELHETLIGE PERSPEKTIVER OG EVALUERINGER	11
5.1 LÆRINGSMILJØ	11
5.2 STUDENTAKTIVE LÆRINGSFORMER OG SAMMENHENG MELLOM EMNER I STUDIEPROGRAM	14
5.3 ARBEIDSLIVSRELEVANS	14
6. OVERORDNEDE ANBEFALINGER	16
6.1 OPPMERKSOMHET PÅ REKRUTTERING, FRAFALL OG RESSURSPROBLEMATIKK	16
6.2 INKLUDERING AV STUDENTENE I DET AKADEMISKE FELLESKAPET	17
6.3 OM Å UTTRYKKE EKSPISITT DEN INDRE SAMMENHENGEN INNAD I EMNEBESKRIVELSENE	18
6.4 MULIGE GREP FOR Å UNDERSTREKE GRAD AV ARBEIDSLIVSRELEVANS	21

Introduksjon

Våren 2022 ble følgende komité satt ned av Samfunnsvitenskapelig fakultet (SV) ved Universitetet i Oslo (UiO): Avdelingsdirektør Heidi Nicolaisen (NAV, PhD), MA-student Thora Bjørke Sandberg (UiO), professor Susanne Bygnes (UiB), og professor Dag Husebø (UiS) som har vært komiteens leder. Formålet med komiténedsettelsen var å få gjennomført en periodisk evaluering av årsenhet, bachelor-, og masterprogrammet i sosiologi ved institutt for sosiologi (ISS). Evalueringen ble gjort i lys av de målsettinger som er gitt i SV-fakultetets strategiske plan 2020-2030¹. Denne har vært styrende for komitéens vurderinger.

---

¹ Strategisk plan 2020-2030: [strategi-2030.pdf \(uio.no\)](https://www.uio.no/strategi-2030.pdf)

Komitéen har gjennomført 4 digitale møter á 1½ time (01.02., 02.03., 01.04., 13.05). Fredag 8. april gjennomførte komitéen et fysisk heldagsmøte, delt inn i to møter med først institutt- og studieprogramledelse og vitenskapelig ansatte, og deretter et møte med 4 studentrepresentanter.

I mandatet komitéen ble gitt, vektlegges det at evalueringen skal være av programmet som helhet i perioden fra sist periodiske programevaluering. Komitéen er bedt om å komme frem til tiltak som sikrer og styrker programmenes kvalitet, hvor utviklingsaspektet vektlegges fremfor kontroll. Allikevel bes komitéen om å «gi en sammenfattende anbefaling om studieprogrammets videreføring, endring eller nedleggelse.» Sistnevnte «bestilling» oppfattes å være i konflikt til nevnte utviklingsperspektiv. Særlig tre forhold skal vektlegges og kommenteres jmf mandatet som er gitt: arbeidslivsrelevans, studentaktive læringsformer og læringsmiljø. Komitéen har vektlagt disse tre forholdene i lesing, evaluering og rapport.

I tillegg skal komitéens anbefalinger rette seg mot en vurdering av læringsmål og forventet læringsutbytte for studentene og vurdere grad av helhet og sammenheng. Inntakskvalitet, målgruppe og rekruttering skal kommenteres, og det samme skal oppnådde resultater, ressurser og infrastruktur.

Rapportens innhold og struktur følger mandatets bestilling. Hvert studieprogram behandles først for seg selv, før det gis en sammenfatning som berører sammenheng mellom studieprogrammene. Som grunnlag for evalueringen har komitéen fått tilsendt to eksterne tilsynsrapporter, programledelsens egevaluering og programgjennomgang, resultater fra studie-barometeret og studentevalueringer, arbeidslivsundersøkelser/alumniundersøkelser og relevant statistikk.

2. Kort om årsenheten i sosiologi

Årsenheten i sosiologi er bygget opp rundt grunnemner som også tilbys i bachelorgraden. Årsenheten har imidlertid ikke støttefag som Exfac og Exphil, og i mindre grad faglige fordypningsvalg. Årsenheten er en selvstendig studieenhet, men er lagt opp slik at studenter vil kunne ta seg videre inn i bachelorprogrammet. At flere studenter velger å gjøre dette er

en strategisk målsetning for ISS. Enheten består av innføringsemnet i sosiologi, metodeemnene, et teoriemne og et valgfritt fordypningsfag. Målet er at studentene gis bred tematisk og metodisk kunnskap og kompetanse. Årsenheten har ikke vært endret mellom siste programevaluering og 2021. Imidlertid blir alle emner justert årlig i programrådet.

2.1 Rekruttering

Årsenheten har hatt ca. 40 studieplasser over tid, og 42 fra 2018. Antall søknader til årsenheten varierer noe fra år til år, men er forholdsvis stabil. I siste 5-års periode var det en topp i 2020 med 168 søkere som hadde årsenheten som 1. prioritet, mens 123 søkere for 2021. Snittet for antall 1. prioritetssøkere i perioden har vært 139,8. Andelen av studenter som har takket ja, og har registrert seg som studenter på årsenheten, har hatt et markert fall fra 2021 til 2022. Dette kan være utslag av en tilfeldig variasjon, men samtidig bør instituttet og studieprogramledelsen ha oppmerksomhet på dette.

Minimum poenggrense for opptak i perioden har imidlertid ligget stabilt på rundt 56 poeng de senere årene, og institutt og programledelse uttrykker at de er fornøyd med engasjementet og kvalitet i studentgruppen (Intervju 08.04.22).

I skarp konkurranse med andre tilgrensende samfunnsvitenskapelige utdanninger som statsvitenskap, samfunnsgeografi, kriminologi, juss m.m., oppfattes årsenheten i sosiologi som en viktig inngang, og selvstendig utdanningstilbud som ivaretar og fremmer sosiologi som vitenskapsområde. Årsenheten sørger for at mange studenter får en grunnleggende forståelse for sosiologisk tenkning og metode, enten de går videre inn i sosiologi, eller tar årsenheten med seg som tilleggsfag i andre bachelorprogrammer.

2.2 Emnesammensetning, emnebeskrivelser og forventet læringsutbytte

Årsenheten er satt sammen av følgende obligatoriske emner og 1 valgfritt emne per semester. 15 spesialiseringsemner er per dags dato valgbare for studentene.

På et programnivå forholder årsenheten seg til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) sin inndeling i utbytte knyttet til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Utbytteformuleringene for årsenheten oppfattes som på et hensiktsmessig abstraksjonsnivå og i tråd med NKR og utdanningssyklus 1.

Av de obligatoriske emnene i årsenheten er det kun SVMET1010 – Kvalitative metoder, som deler læringsutbytteformuleringene til tredelingen i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Blant valgemenene gjør 11 av 15 mulige spesialiseringer det (SOS2001, SOS2100, SOS2200, SOS2305, SOS2402, SOS2500, SOS2550, SOS2603, SOS2700, SOS2950, SOSGEO2400).

I all hovedsak er utbytteformuleringene konkretisert hensiktsmessig for et emnenivå, samtidig som det er enkeltemner som i mindre grad har utfyllende læringsutbytteformuleringer som tydeliggjør for studentene hva de skal lære. Det kan se ut som om program- og instituttledelse i større grad klarer å motivere til å være eksplisitte og grundige i nye emner som etableres, enn å klare å skrive om etablerte emner ihht forventninger knyttet til programplankvalitet og NKR.

Det er vanskelig for komitéen å se sammenhenger mellom det studentene skal lære og ha som utbytte av emnene, og de undervisnings- og arbeidsmåter som foregår på emnenivå. Hva som er den pedagogiske og didaktiske argumentasjonen og kobling mellom innhold, mål, arbeidsmåter og de vurderingsmåter studentene involveres i på emnenivå er vanskelig å lese ut av emnebeskrivelsene. Det er imidlertid kjent for komitéen gjennom tilsendt dokumentasjon, og da særlig de eksterne tilsynsrapportene, at det er jobbet mye for å skape en variasjon i måten studentene vurderes på i programmet. Dette fremkommer også av emnebeskrivelsene. Ifølge komitéen er det viktig at studentene gis forutsetninger for å bli kjent med den læringsprosessen de tar del i, rammet inn av studieprogram- og emnebeskrivelser. Komitéen er gjort kjent med at det tenkes og arbeides for å oppnå dette av ISS- og studieprogramledelse (Intervju 08.04.22), og vil understreke betydningen av å styrke dette fokuset ytterligere.

2.7 Ressurser og infrastruktur

Det er stramme økonomiske rammer som beskrives i dokumentasjon og i intervju. Disse betingelsene preger faglige beslutninger på både emne- og studieprogramnivå, og disse får direkte konsekvens for studiekvalitet, og for undervisnings- og vurderingsmåter som studentene involveres i. Nåværende økonomiske rammer er knyttet til endringer i ressursfordelingsmodell på fakultetsnivå og har ført til kutt i ISS budsjettet. Grad av seminarundervisning er nedskalert, og antall studenter som tas opp til studiet er delvis motivert ut fra et økonomisk rasjonale. Det har også foregått en "opprydning i

vurderingsformer” ut fra ressurstenkning. At inntektene følger studentenes avlagte studiepoeng, og at uttellingen for samfunnsvitenskapelig studieproduksjon på lavere grad er liten (sammenlignet med andre utdanninger), gjør at ISS og SV-fakultetet ser det som nødvendig å ha relativt mange studenter tatt opp på hvert emne. Høye inntakstall sikrer tilbud om en bredere portefølje av emner, og kan ses på som en styrke mtp å gi studentene grunnlag for tilpassing av utdanningsdeler, og tilbud om spesialiseringer. Samtidig kan dette være med på å utfordre sosialt samhold og læringsmiljø blant studentene.

2.8 Oppnådde resultater – gjennomstrømming og frafall

Studiepoeng per registrerte student ligger tett opptil forventet for det å være fulltidsstudent. Det er imidlertid flere aktive studenter i høstsemesteret enn i vårsemesteret pga frafall. Om lag 2/3 av alle studentene fullfører årsenheten. 61% gjør dette etter normert ti

3. Kort om bachelorprogrammet i sosiologi

Det er gjort større revisjoner av BA-programmets struktur siden sist periodisk evaluering. Hovedmålsetningen med ny struktur har vært å sikre en tydeligere sammenheng og progresjon mellom emner i programmet, og tilby flere fordypningsmuligheter underveis.

Flere andre tiltak og justeringer av programmets innhold og rammebetingelser har også vært gjennomført de seneste årene for bla å styrke rekrutteringen til programmet og studentenes gjennomstrømming. Gjennom å styrke den indre sammenheng mellom emner i programmet, og samarbeid mellom faglærere på tvers, har målet vært å øke studentenes læringsutbytte av programmet. Økt variasjon av vurderingsmåter og bruk av studentaktive arbeidsformer er også vektlagt i utvikling av programmet siden sist evaluering.

I BA-programmets struktur, er det mulig til å ta et helt semester med frie emner, eller gjennomføre en internasjonal utveksling. Utenlandsopphold anbefales i 5. semester. Selv om det er gjort avtaler om utveksling, og det er godt tilrettelagt for studentene å ta et internasjonalt semester, er det relativt få studenter som faktisk benytter seg av denne muligheten per i dag. Det er viktig for program- og instituttledelse å følge opp grad av utveksling i forlengelse av pandemi-perioden, og å oppmuntre til internasjonal erfaring og semester for de studentene som har muligheter og lyst til dette.

3.1 Rekruttering

Bachelorprogrammet i sosiologi har i en årrekke hatt 101 studieplasser. I 2021 avga programmet 3 plasser til et Honorsprogram, hvor studenter imidlertid kan velge sosiologi. Det er nå 98 studieplasser. Antall søkere med bachelorprogrammet i sosiologi som 1. prioritet har vært jevn, med en topp de siste 5 årene i 2018 (224 søkere) og et foreløpig svakeste år i 2021 (186). Snittet på antall 1. pri. søkere i perioden har vært 209.

Opptakstall og inntakskvalitet målt i inntaksgrense og skolepoeng viser en svak økning i inntaksgrense til ca. 53 poeng. Dette skyldes nok både reduserte antall studieplasser, men gjerne også en generell større konkurranse i søkermassen.

Institutt- og studieprogramledelsen vurderer kvaliteten på eksisterende studenter som god, bedømt ut fra hva faglig engasjement, tilbakemeldinger fra vitenskapelig ansatte, og det gjennomføringstall tilsier (Intervju 08.04.22).

Komitéen vil med rekrutteringstall, som også er vist til i forbindelse med årsenheten, anbefale institutt- og programledelse å være særlige oppmerksomme på nedgangen i antall søkere fra 2020 til 2021. Dette kan være en tilfeldig svikt i søkertall som vil justere seg selv, men samtidig kan det være behov for innsats på rekrutteringsområdet fremover, gitt den konkurranse internt og eksternt fra andre samfunnsvitenskapelige bachelorutdanninger. Her er arbeidslivsrelevansproblematikk en nøkkel i markedsførings- og rekrutteringsarbeid, som det allerede er jobbet mye med, og som komitéen kommer tilbake til i sine anbefalinger.

3.2 Emnesammensetning, emnebeskrivelser og forventet læringsutbytte

Bachelorprogrammet i sosiologi er bygd opp på en måte som ivaretar både sammenheng mellom utvalgte emner på semester- og studieårsnivå. Det oppfattes som veloverveid å starte første studieår med kvalitative og kvantitative metodekurs og exphil/exfac, fordelt på vår og høst, sånn at studentene også kan komme i gang med innføring i sosiologi og sosiologisk teori. Dette handler både om å få en hensiktsmessig start, og spre viktige innføringer i samfunnsvitenskapelig tenkemåte og metodiske tilnærminger over begge semestre. Men det handler også om å legge et grunnlag for videre faglig progresjon. Denne progresjonen understrekes godt gjennom at studentene starter med en innføring i sosiologisk teori første semester (SOS104), fortsetter med et bredere spekter av sosiologiske teorier og tradisjoner i andre semester (SOS110), for så å vektlegge anvendelsesdimensjoner

i sosiologisk teoretisering (SOS 2000). Fra og med tredje semester åpnes det opp for flere typer spesialiseringer og større emnegrupper som gir studentene muligheter til å tilpasse og skreddersy sin faglige profil og progresjon.

Læringsmålene for BA-utdanningen er formulert i henhold til etablerte standarder på feltet, sammenlignet med andre sosiologiutdanninger i Norge og NKR. Enkelte emner har ikke skrevet læringsutbytte i både kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Om dette er bevisst, er ikke komitéen kjent med (SOS1004, SOS1100, EXPHIL03, SOSGEO1120, SOS2000). Det er også varierende hvor mye detaljrikdom og hvordan emnebeskrivelsene er utformet. Her står SOS2000 for noen «sjangertrekk» som kan være verdt å anlegge som modelltekst. I denne emnebeskrivelsen finner komitéen under «Kort om emnet», et forsøk på å henvende seg til studentene på en særlig inviterende og konkretiserende måte. Gjennom teksten tydeliggjøres det hva som vil vente studentene av læringsaktivitet og hvilke spørsmål de skal inviteres inn i å forsøke å finne svar på.

Spesialiseringsemner som ligger til bachelorprogrammet Family, gender equality and the welfare state (SOS2402), Nordic welfare society - contemporary perspectives (SOS2603), Religious fundamentalism, extremism and violence (SOS2700) og Migration, diversity, and integration (SOSGEO2800) oppfattes som relevante og henger godt sammen med kunnskap og ferdigheter som grenser inn mot internasjonalisering av utdanningen. Disse tilbys på engelsk, og er tilgjengeliggjort for et mangfoldig studentmiljø. Andre nyere og også høyst relevante fordypningsmuligheter for studentene i BA-programmet er Anvendt maskinlæring (SOS2900), Social science genetics (SOS2950), The sociology of small groups & subcultures (SOS2550), Introduction to digital research methods (SOS2920), Introduksjon til demografi (SOS2400).

Omlaggingen med flere nye fordypingsemner og emnegrupper med høy arbeidslivsrelevans, betraktes som et godt grep for å styrke studieprogrammet. Kombinasjonen av spesifikke samtidige emner (for eksempel maskinlæring) og kvalifikasjoner i konkret programvare (for eksempel R), vil som vi vil komme tilbake til i komitéens helhetlige vurderinger (kap. 5) og anbefalinger (kap. 6), kunne styrke studentenes overordnede tilfredshet og programmets arbeidslivsrelevans. Samtidig vil denne valgfriheten og tilpasningen til studentenes egeninteresser, kunne utfordre spørsmål om sosialt læringsmiljø og fellesforståelser.

3.3 Ressurser og infrastruktur

I instituttets egnevaluering, beskrives omlegginger av UiO sin ressursfordelingsmodell som noe som førte til relativt store kutt i ISS sine budsjetter. Dette beskrives videre å ha fått direkte konsekvens for den seminarundervisningen som tidligere har vært sett på som viktig for alle sosiologiske emner og studentaktiv læring i utdanningen. Seminarundervisning er per i dag forsøkt ivaretatt i de obligatoriske delene av programmet.

3.4 Oppnådde resultater - gjennomstrømming og frafall

Gjennomføringstallene for BA-sosiologi er tilfredsstillende. Det rapporteres at gjennomførte studiepoeng per registrerte programstudent har økt fra ca. 24 (vår)/22 (høst) poeng per semester i 2015 til ca. 27 for begge semestre i 2020. En liten svikt ser vi imidlertid på høst 2021 (22 poeng), mens det ble bedre igjen vår 2021 (27 poeng). Sistnevnte variasjoner kan skyldes faktorer det er vanskelig å kontrollere for, men det viktigste er at trenden har vært god siden forrige programevaluering. I gjennomsnitt fullfører BA-programstudentene om lag 5 emner per år. Det er en tilfredsstillende produksjon.

Det arbeides med flere sosiale og faglige sammenkomster med mål om å forhindre frafall, men det registreres at det i likhet med de andre samfunnsvitenskapelige program, er en del frafall etter andre semester. Selv om frafallet kan sies å ha blitt noe redusert i perioden, er det viktig for ISS ledelse å merke seg at grafen som vises i studieprogramledelsens egnevaluering (s. 10), og for kullet som startet i 2020. Den grafiske fremstillingen viser at grad av frafall ikke har flatet ut etter 2. semester, som er tendensen tidligere. Her må program- og instituttledelse være særlig oppmerksomme på økt frafall som resultat av COVID-19 for kullet som startet i 2020, og kanskje også 2021.

4. Kort om masterprogrammet i sosiologi

Masterprogrammet i sosiologi har noen pågående forbedringstiltak som følge av tidligere emne- og programrevisjoner. Målet er å styrke sammenhengen mellom de emnene som tilbys, tydeliggjøre progresjonen for studentenes læring, samt å forsøke å bygge opp studentenes kullfølelse og sosiale læringsmiljø. Det er også arbeidet med å gjøre vurderingsmåtene på masterprogrammet mer relevante og koblet dem til de læringsmålene som er formulert for studieprogram og enkeltemner.

4.1 Rekruttering

Masterprogrammet har hatt ca. 40 studenter hvert år i den siste 5-års perioden. En markert oppgang i antall 1. prioritetsøkere fant sted i overgangen fra 2018 til 2019, og da fra 88 søkere til 108 søkere. Tallene for 2021 er ikke oppgitt i dokumentasjonen til komitéen.

Søkertallene vurderes gode og stabile.

4.2 Emnesammensetning, emnebeskrivelser og forventet læringsutbytte

Masterprogrammet i sosiologi preges i stor grad av to trekk, slik komitéen evaluerer det. Det ene er at det er tungt forankret i metodeemner, og det andre er at der er i stor grad knyttet til studentenes egne valg av spesialiseringer og oppgaveformulering. Fordelen med dette er at studentene i stor grad kan lage sin egen profil på masterprogrammet og at de har sterke metodiske kompetanser innen de begynner på masteroppgaven. Selv om ikke alle spesialiseringsemner tilbys regelmessig, tilbys over 10 ulike emner som spesialisering.

Læringsmålene for masterprogrammet er formulert i henhold til etablerte standarder på feltet og NKR-læringsutbytte for 2. syklus i høyere utdanning. Den tydeligste logikken i og mellom emnene som tilbys, handler om progresjon og forberedelse til masteroppgaven. Masteroppgaven forstås som overbygning eller et resultat av de spesialiseringsemner og faglige interesser som studentene erverver seg i løpet av programgjennomføringen.

Et interessant funn i emneplanen for emnet Kvantitativ metode (SOS4020) første semester, er at her introduseres en egen arbeidslivsrelevanskategori under læringsutbytteformuleringene. Her skrives det:

Å kunne forstå og vurdere resultater fra kvantitative undersøkelser er nødvendig for å skal samle og vurdere kompleks informasjon, både i offentlig og privat sektor. Eksempler på slike stillinger er utredningsarbeid, samfunnsplanlegging og arbeid som konsulent. Faget gir et også et viktig kunnskapsgrunnlag for de som ønsker å gå videre med forskning, uavhengig av om en selv planlegger å bruke kvalitative eller kvantitative analyseteknikker.

Denne type formuleringer vil kunne gi studentene gode forståelser underveis for hvorfor de skal lære det de skal lære. Det handler både om en indre relevans for vitenskapsområdet, men også om en ytre relevans mtp overføringsverdi til samfunns- og arbeidsliv.

4.3 Ressurser og infrastruktur

Som beskrevet for de to første programmene, så legger strammere økonomiske rammer føringer også på masterprogrammet. Her er det også gjort et arbeid mtp fornying av vurderingsformene i retning av bruk av emneoppgave som eneste vurderingsform.

Omleggingen av vurderingsformene i masterprogrammet er både argumentert for i økonomisk og pedagogisk forstand, men også i tilknytning til arbeidslivsrelevans.

4.4 Oppnådde resultater – gjennomstrømming og frafall

Når det gjelder studiepoengproduksjon på masterutdanningen, rapporteres det en gradvis og til dels kraftig økning i produksjonen for vårterminen fra 23 studiepoeng i 2016, til 33 studiepoeng i 2020. I studieprogramledelsens egenevaluering (s. 19), finner vi en tilsvarende sterk svikt for produksjonen som kan rapporteres for vår 2021. Om dette kan skyldes pandemi-situasjonen, eller andre variasjoner er vanskelig å si. Det er imidlertid gledelig at høsten etter, så finner vi den beste studiepoengproduksjonen de siste 6 år, med tett opp under 20 studiepoeng. Like under 60% av alle studentene på masterprogrammet tilegner seg mastergraden i løpet av en periode på 3 år, dvs ett år mer enn normert.

Når det gjelder oversikten over frafall, finner vi som for bachelorprogrammet en stigende graf som for masterprogrammet nærmer seg 30% frafall i 3. semester. Dette er en utvikling som må leses med særlig oppmerksomhet, ettersom det er betraktelig høyere og stigende, sammenlignet med de tre foregående årene. Her bør program- og instituttledelse være beredt på å sette inn tiltak, hvis ikke denne tendensen flater ut.

5. Helhetlige perspektiver og evalueringer

Under følger evalueringer som knytter seg til de hovedanliggender som mandatet for den periodiske evalueringen vektlegger:

1. Læringsmiljø
2. Studentaktive arbeidsformer
3. Arbeidslivsrelevans

5.1 Læringsmiljø

Ut fra de data komitéen har tilgjengelig (midtveisvurderinger og sluttvurderinger på instituttnivå, studiebarometer og intervjudata), vil vi gi en evaluering av det læringsmiljøet vi oppfatter at studentene uttrykker på sosiologiprogrammene. Vi vil skille mellom det fysiske, digitale og sosiale læringsmiljøet.

Fysisk læringsmiljø - Både de ansatte og studentene beskriver det fysiske læringsmiljøet på Blindern som begrensende for variert og studentaktive former for undervisning. Campus er bygget og utformet i en tid der en tenkte annerledes om undervisning og læring i academia. Det fysiske læringsmiljøet er lagt opp til at undervisning foregår som forelesninger, hvor en faglærer formidler til et stort antall studenter. Mangel på alternative rom, ressurser og mer fleksible forståelser av timeplanlegging, gjør at det fysiske læringsmiljøet blir oppfattet som ensartet. Studentene trekker også frem at de store auditoriene ikke inviterer til studentdeltakelse, ettersom de finner det krevende å snakke i en sal med så mange til stede, og hvor de henvender seg til en faglærer gitt «scenen» som sentrum i rommet. Det å være aktiv oppleves lettere når det er færre til stede i flate rom, der alle kan se hverandre.

En annen fysisk utfordring er kullstørrelse, og sammenblandingen av studenter fra flere andre studieprogrammer. For masterprogramstudentene er det feks ikke alltid plass til alle på den dedikerte lesesalen. Det å ikke finne fysisk plass for individuelle og gruppebaserte læringsaktiviteter kan medføre at studenter faller ut av det sosiale miljøet og i neste omgang ut av studieprogrammet. Det fysiske og sosiale læringsmiljøet virker altså inn på hverandre, hvor materielle rammer på Blindern også ses på som utfordrende for det sosiale miljøet.

Sosialt læringsmiljø - Både ansatte og studenter gir inntrykk (intervju 08.04.22) av at det sosiale miljøet er bra for en del av studentgruppen. Dette gjelder de studenter som av ulike grunner har valgt å engasjere seg i råd og utvalg. Ut over disse, vises det til at brorparten av de andre studentene ikke deltar på de sosiale arrangementene det legges opp til. Dette evaluerer komitéen i retning av et manglende fellesskap mellom sosiologistudentene.

Det betraktes som en utfordring å etablere fellesskapsfølelser for sosiologi-studentene når mange studenter fra andre studieprogram følger sosiologifaglige emner, og sosiologistudentene selv er spredd inn i mange emner som tilbys både innenfor ISS og av andre institutt og program. Dette utfordrer kullfølelsen og det sosiale læringsmiljøet blant studentene. På bachelorprogrammet blir dette særlig tydelig når studentene blir «skilt fra hverandre» det andre året, hvor en serie av valgemner og individuelle tilrettelegginger begynner. ISS viser stor grad av bevissthet over denne problemstillingen, og forsøker på ulike vis å samle sosiologistudentene på samme seminarer i fag med mange studenter fra andre programmer, og gjennom andre sosiale tilstelninger. ISS bidrar også økonomisk inn mot studentforeninger, slik som arrangementsforeningen Eilert. Dette er viktig. Denne type

sosiale arrangementer har lidd tungt under pandemien de siste årene, og først nylig er det igjen mulig å arrangere faglige møter, studieturer og ball igjen. At sosiale møter i fysiske omgivelser ikke har vært mulig på to år, uttrykker studentene som svært utfordrende for det sosiale miljøet på sosiologiprogrammene (Intervju 08.04.22). Flere studenter har fullført store deler av studieprogrammet uten fysisk undervisning, og muligheten til å fysisk møtes på sosiale arrangementer. Det gjør at studentene kjenner få medstudenter. Instituttet har organisert en kullfadder-ordning, men her har det vært veldig lavt oppmøte fra studentene. Dette kan forklares med at studentene opplever det som sosialt «skummelt» når de kjenner få. Studentene uttrykker selv at de har blitt best kjent med andre studenter gjennom kollokviegrupper. De organiserte kollokviegruppene trekkes frem som et positivt tiltak for å bedre det sosiale læringsmiljøet. I tillegg til organiserte kollokviegrupper uttrykker studentene ønske om flere seminarer, særlig på master-nivå (Intervju 08.04.22). I sum uttrykker studentene at det sosiale læringsmiljøet som fragmentert, og hvor det mangler fellesskapsfølelser på kull og programnivå.

Digitalt læringsmiljø - Pandemien har utfordret både ansatte og studenter til å holde studiekvalitet og studieproduksjon vedlike. Det er ingen tvil om at dette har vært ekstraordinært og vanskelig for alle parter. Det er komitéens oppfatning at det er jobbet godt ved ISS og i sosiologi-programmene med å ta i bruk teknologiske redskaper så godt som mulig. Mange har eksperimentert, arbeidet og studert på nye måter.

Studentevalueringer av den digitale undervisnings- og studiehverdagen tilsier at ISS og faglærere på sosiologiprogrammet har evnet å ta i bruk digitale redskaper på måter som åpner for nye muligheter fremover. Studentene uttrykker imidlertid at de syns fysisk undervisning er bedre enn digital, totalt sett. Det sier noe om at det fysiske læringsmiljøet og det sosiale læringsmiljøet har størst betydning for studentenes læring. Studentene uttrykker allikevel at det er noen fordeler med digital tilrettelegging av undervisning og bruk av teknologi som må utnyttes. Det å dele digitale faglige ressurser og gjøre opptak av undervisning ses på som nyttig når eksamen nærmer seg, og som en sikkerhet hvis studentene av ulike årsaker er forhindret å stille opp fysisk på undervisningen. Studentene ønsker seg derfor at opptak av forelesninger fortsetter. De viser til erfaring fra andre fag (kriminologi) hvor dette blir gjort, og mener det ikke fører til lavere fysisk oppmøte (Intervju 08.04.22).

Det digitale læringsmiljøet, og bruk av digitale redskaper må ses i sammenheng med hva det legges opp til av samhandling i sosiologiprogrammenes fysiske møter med studentene, og hvordan det legger til rette for sosial interaksjon.

5.2 Studentaktive læringsformer og sammenheng mellom emner i studieprogram

De fleste program- og emnebeskrivelser er sparsommelige med informasjon om hva som faktisk skal foregå av studentaktivitet i undervisning og i seminarer. Studentevalueringer, intervjuer og instituttets egenvurdering av programmene, tilsier imidlertid at det er stor oppmerksomhet på dette, og at det gjøres forsøk på å forstå og synliggjøre hva studentaktive læringsformer kan sies å være. Slik komitéen evaluerer studentenes forståelse, så peker de på at det benyttes mer studentaktive læringsformer på bachelornivå enn på masternivå av utdanningen. De knytter studentaktive læringsformer særlig til aktiviteter som foregår i seminarene. Ellers trekker de frem emner som jobber med case, slik som SOS2000, og øvelser som i både den kvalitative og den kvantitative metode-emnene. Dette forstår studentene som aktive læringsformer de har hatt stort utbytte av.

Studentene opplever ikke at studentaktive læringsformer fungerer like bra i undervisning som foregår i form av forelesninger. Delvis skyldes dette størrelsen på studentgruppene og at rommene ikke er tilrettelagt for denne typen aktivitet, ifølge studentene. Allikevel viser studentene til enkeltemner hvor studentaktiv læring foregår gjennom diskusjoner som initieres i forelesningssalen. Dette fungerer etter studentenes mening bra (Intervju 08.04.22). Særlig har emnene Innføring i sosiologi (SOS1004) på bachelornivå, og spesialiseringsemnet Social movements in the age of migration (SOSGEO4801) på masternivå, vært eksempler på hvordan skape engasjerende aktive diskusjoner i undervisningen, tross utfordrende fysisk læringsmiljø. På masternivå etterlyses mer studentaktive læringsopplegg, og mer bruk av seminarundervisning. Her fremkommer også et ønske om flere tilbakemeldinger underveis (Intervju 08.04.22).

5.3 Arbeidslivsrelevans

Sosiologien har lang tradisjon som universitetsfag, og anses ofte som en av de mest grunnleggende samfunnsvitenskapelige disipliner på grunn av den den solide skoleringen sosiologer har i vitenskapsteori og handlingsteori. Faget anses også som bredt på grunn av et relativt stort omfang av «bindestreks-tema». Representanter fra faget deltar hyppig i det

offentlige ordskiftet, og sosiologer har mange forskjellige typer jobber i det norske samfunn. Likevel er arbeidslivsrelevans kanskje den tydeligste utfordringen som kommuniseres av sosiologistudentene, og noe instituttets- og studieprogrammets ledelse opplever som komplisert og krevende. Ledelsen opplever videre at deres tiltak for å øke arbeidslivsrelevans ikke gir tilsvarende positive svar i studentundersøkelser. I intervju med ansatte og ledelse ble det uttrykt at «jo mere vi jobber med å svare på utfordringer rundt arbeidslivsrelevans, jo svakere skårer vi på dette i studiebarometeret» (Intervju 08.04.22). Samtidig uttrykkes det at få studenter faktisk møter opp på arrangementer som berører arbeidslivsrelevans. Studentundersøkelsene viser på sin side at det nok særlig er studenter på BA-nivå som sliter med å se sosiologiens arbeidslivsrelevans. I økende grad virker det som om studentene er opptatt av dette i løpet av BA-programmet, mens studenter på MA-nivå ser ut til å ha dette klarere for seg. At arbeidslivsrelevansen virker tydeligere for studentene på MA-nivå, handler nok om faglig modning hos studentene, og at studentene erfarer at de har ervervet seg en spesialistkompetanse som gir dem økt selvtillit og trygghet på at de har en interessant og relevant kompetanse for det arbeidslivet som venter.

Det kan se krevende ut å få en sosiologirelevant jobb med en BA-grad alene, og at det i grunnen er færre og færre disiplin-faglige BA-programmer som gir tilstrekkelig kompetansegrunnlag i et stadig mer komplekst og spesialisert arbeidsliv. Allikevel er det viktig for instituttet å etablere en god forståelse av fagets relevans for arbeidslivet tidlig i studieløpet. Aller helst starter dette arbeidet i forkant av studiene, fordi det påvirker rekruttering på alle nivå, og kan prege opplevelsen av å studere noe viktig underveis. Årsaken er, som ISS-ledelsen også uttrykker det, en viktig arena å rekruttere potensielle BA-studenter fra, og derfor bør arbeidet med å synliggjøre studienes arbeidslivsrelevans fokuseres allerede her. Dette er noe komitéen finner spor av på nett og i dokumentasjon.

Fagets bredde kan imidlertid se ut til å representere et innsalgspørsmål overfor studenter som skal velge mellom flere mer profesjonsfaglige og yrkesrettede spor. Sosiologien kan gjerne sies å stå i en slags spagat mellom generelle programmer som kriminologi og kjønnsforskning på den ene siden og statsvitenskap og økonomi på den andre siden. De to sistnevnte studieretninger oppleves av mange studenter som mer spissede mot bestemte felt og type jobber, og da mer arbeidslivsrelevante og konkrete. Disse vurderingene blir spesielt tydelige for faglærerne når de diskuterer med studenter som lurer

på om de skal fortsette med sosiologi, eller bytte til et annet fag. En faglærer sier det slik: «Noe av styrken i faget er bredden, men fagets bredde er samtidig et problem fordi det er vanskelig å anskueliggjøre nytteverdien for ferske studenter» (Intervju 08.04.22).

Studentene opplever i sin tur at det er vanskelig å formulere seg godt om fagets nytteverdi stilt overfor mulige arbeidsgivere. Både instituttets faglærere og studenter fremhever metodeemnene som de emnene med tydeligst og mest umiddelbar arbeidslivsrelevans. Utfordringen er kanskje først og fremst å formidle relevansen av øvrige valgemner som også peker i forskjellige arbeidslivsretninger.

I studiebarometeret, skårer sosiologistudentene høyt når det gjelder å jobbe selvstendig, kritisk tenkning og refleksjon, samt skriftlig kommunikasjonsevne. Dette er kvaliteter som er særs attraktive i arbeidslivet, og det bør ligge et potensiale for å «selge inn» disse kvalitetene ved sosiologifaget som arbeidslivsrelevante. Studentene rapporterer imidlertid i SB at de lærer lite om samarbeid, sammenliknet med andre sosiologitdanninger nasjonalt og andre utdanninger ved UiO. Evne til samarbeid er noe som etterspørres i de fleste stillingsutlysninger, og instituttet kan vurdere hvordan de skal styrke denne kompetansedimensjonen. Det samme gjelder muntlig kommunikasjonsevne. Dette er også en etterspurt kompetanse i arbeidslivet som det kan det jobbes med å tydeliggjøre er en del av den kompetansen som sosiologiprogrammene svarer på.

Komitéen anerkjenner at det er jobbet mye med utdanningenes arbeidslivsrelevans. Nettsider, arrangementer og markedsmateriell synliggjør at dette er et prioritert område, og den periodiske evalueringens mandatsbestilling illustrerer det samme.

6. Overordnede anbefalinger

6.1 Oppmerksomhet på rekruttering, frafall og ressursproblematikk

Gjennomgangen av de tre studieprogrammene viser at det på den ene siden er forholdsvis stabile og gode søkertall til sosiologitdanningene de seneste fem årene. Konkurransen er imidlertid stor både innad på UiO, og mellom tilgrensede samfunnsvitenskapelige studieprogram. Konkurransen er også stor inn mot andre nasjonale sosiologitdanninger. Komitéen vil ut fra dette bildet anbefale ISS og studieprogramledelsen å følge nøye med på

svingninger og tendenser som kan leses av søke- og opptakstall, og se disse i lys av et helhetlig bilde på hva studentene både tilbys i utdanningene og hva som kan være av mer overordnede svingninger i søkermassens ønsker og prioriteringer. Det å tydeliggjøre hva som er sosiologiens kjerne og hvilke særskilte kompetanser som gjelder for det å være sosiologutdannet, må det kontinuerlig arbeides mot i rekrutteringsarbeidet.

Når det gjelder frafallsproblematikk, så har komitéen merket seg et potensielt utfordringsbilde knyttet til fremstillinger i dokumentasjonen (Studieprogramledelsens egenvurdering), som peker på en sterk økning av frafall i BA- og MA-programmet for det kullet som startet høst 2020. Her må instituttet være særlig oppmerksomme fremover.

6.2 Inkludering av studentene i det akademiske fellesskapet

Komitéen vurderer det slik at studentenes læringsmiljø er godt for noen aktive studenter, men ikke fullt ut tilfredsstillende for studentmassen. Det sosiale læringsmiljøet fremstår noe fragmentert, og det fysiske læringsmiljøet legger ikke i seg selv til rette for student aktivt læring og et godt sosialt læringsmiljø.

Så både for det fysiske, digitale og sosiale læringsmiljøet er det ting å ta tak i. Flere sosiale og faglige samlinger der både ansatte og studenter kan møtes både i og utenfor arbeidstid bør planlegges og gjennomføres. Tiltak som ble gjennomført under pandemien hadde dårlig fremmøte (kullfadderordningen), og tiltak etter pandemien (ball, vaffelsteking, sosiologisk pils, sosiologiske samtaler, osv) har vært studentinitiativ først og fremst. Mao er det først og fremst studentdrevne tiltak som representerer de sosiale og faglige aktivitetene på ISS ut over det som foregår i undervisningen. At slike tiltak gjerne støttes økonomisk ses på som positivt, samtidig som komitéen vil anbefale at det etableres flere slike arenaer hvor studenter og ansatte møtes i et "akademisk fellesskap".

Det å inkludere studentene i det akademiske fellesskapet er noe Meld. St. 16 (2016-2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning, er særlig oppmerksomme på. Dette er noe som utfordres gjennom store kuldannelser og at studentene er spredd på flere emner og studieprogram. Studentene opplever at de ikke kommer tett nok på fagmiljøene gjennom ulike former for interaksjon. Under intervju ga studentene uttrykk for at låste dører og avskjerming av instituttets ansatte fra områder der de selv kunne bevege seg skaper

opplevelse av avstand. Det vurderes å være ekstra viktig å jobbe med en god integrering mellom studenter og ansatte fremover i og utenfor undervisningssituasjonene.

Komitéens møte med studentrepresentantene tilsa også at det er verdt å inkludere studentene enda tettere i selve kvalitetsarbeidet for emner og studieprogram. Instituttbaserte midtveisvurderinger, og studiebarometeret gir tilbakemeldingssløyfer fra studentene som ikke kommer tett nok på den undervisningen og emneutviklingen som pågår. Studentene uttrykker imidlertid at de opplever midtveisvurderinger som særlig nyttig, fordi det gir rom for endring av emnet mens de tar det. Komitéen vil anbefale instituttet å jobbe ut konkrete planer for å inkludere studentenes stemmer i enda større grad til bruk som verdifulle kvalitative data i et kontinuerlig forbedringsarbeid.

Det å styrke de faglig relevante tilbakemeldingssløyvene mellom studentene, og mellom vitenskapelig ansatte og studenter, er noe som etterspørres av studentene. Dette gjelder både tilbakemeldinger på studentarbeider underveis, men også som formative tilbakemeldinger i undervisning med betydning for deres læring. Her kan også studentene inkluderes i det akademiske fellesskapet gjennom å kvalifisere seg til å kunne gi denne type tilbakemeldinger som studentassistenter og gruppeledere for studenter på lavere grad. Studentene innebærer i seg selv en stor faglig ressurs i akademia som kan sies å være for lite utnyttet. Samtidig som det for studentene er veldig lærerikt å veilede og kommentere andre studenters arbeid, er det å bygge opp under deres vurderings- og kommentatorkompetanse, som også er en viktig kompetanse i moderne arbeidsliv.

Komitéen vil anbefale instituttet å prioritere drift av forpliktende seminarer og smågruppeundervisning med løpende tilbakemeldinger som den viktigste typen faglig pedagogisk virksomhet som kan inkludere studentene bedre i det akademiske fellesskapet.

6.3 Tydeliggjøring av studentaktivitet gjennom indre sammenhengen i emnebeskrivelsene

Komitéen merker seg at det er gjort og gjøres et bevisst og omfattende arbeid for å forbedre emnebeskrivelsene i ulike faglige fellesskap ala programråd, og at emnebeskrivelsene allerede er forbedret og harmonisert for at innholdet i kurset blir tilgjengelig for studentene. Det er ikke lenger slik at emneansvarlige «eier» emnet sitt selv og kan stå for egen undervisning og emneutvikling som «privatpraktiserende». Emnebeskrivelsene utarbeides i

fellesskap og studentene er med på prosessen gjennom programrådet. Komitéen anbefaler at denne praksisen videreføres, og kan se spor av tydelig indre sammenheng og progresjon mellom emnene på de ulike trinn og program. Progresjonen mellom BA-nivå og MA-nivå er særlig tydelig mellom metodemenene.

Instituttet berømmes også for å tilby flere praktisk rettede og arbeidsrelevante emner, og for å ha startet arbeidet med å utvikle et praktisk kurs i teoretisering som har som formål å skape sammenheng mellom obligatoriske kurs i teori og metode og den praktiske utøvelsen av disse gjennom arbeidet med bacheloroppgaven. Det kan imidlertid være grunn til å se enda nøyere på om undervisningen i sosiologisk teori på master i like stor grad bygger videre på og fordyper perspektivene som er berørt på teorikursene tidligere i bachelorprogrammet. Komitéens møte med studentene (08.04.22) tilsier at denne progresjonen ikke oppleves like tydelig som i teorikursene innad på bachelorprogrammet, eller som progresjonen i metode mellom BA-nivå og MA-nivå allerede gjør. Komitéens anerkjenner instituttets utfordring knyttet til at en stor del av studentmassen som starter på masterprogrammet på ISS har tatt bachelorutdanningen sin ved andre institusjoner, og derfor ikke har samme grunnlag som studentene som har fulgt hele løpet ved UiO. Vi anbefaler allikevel at det gode arbeidet som er gjort med å tenke progresjon mellom metodekursene på BA og MA kan informere det videre arbeidet med en like tydelig progresjon mellom BA- og MA-nivå i teoriorienterte emner, og at hensynet til studenter fra andre studieprogrammer ikke skal gå ut over progresjon og det faglige nivået studentene tilegner seg gjennom masterprogrammet

Komitéen er også positive til det arbeidet som er gjort siden sist periodiske evaluering, med å utvikle mer varierte tilpassede vurderingsformer, og at det er stor bevissthet rundt dette ved instituttet. Her merker vi oss imidlertid at skoleeksamen brukes en hel del på MA-nivå, og at MA-studentene selv etterspør vurderingsformer som mappeinnlevering, hjemmeeksamen og studentpresentasjoner, vurderinger som gjerne impliserer formative tilbakemeldinger. Det er komitéens anbefaling å benytte denne typen vurderingsformer i enda større grad også på MA-nivået. En slik praksis vil være i tråd med målene for oppnådde kunnskap/ferdigheter som beskrives i programplanen for MA, inkludert det å "tilegne deg kunnskap gjennom å innhente informasjon og nye data systematisk og kritisk", "samarbeide med andre om forskningsspørsmål, faglige

problemstillinger, analyser", "formidle eget arbeid til andre og ta imot tilbakemeldinger på en kritisk og reflektert måte". Vi anbefaler også at betydelig faglig selvstendighet, og det å organisere et komplekst eget arbeid innenfor konkrete omfangs-og tidsrammer, kan styrkes i beskrivelsene av arbeidsrelevante ferdigheter som MA-studentene skal lære. Dette for å gjøre studentene bevisst både på eget læringsutbytte og deres arbeidslivsrelevans.

Det komitéen er inne på over, er å peke på viktigheten av å skrive frem og artikulere den indre sammenheng som eksisterer innad i de enkelte emner for å få frem hvilken type studentaktivitet som er hensiktsmessig. Her har emne- og studieprogrambeskrivelsene en del å gå på. Det fremkommer ikke for komitéen en eksplisitt indre sammenheng mellom hva studentene skal lære uttrykt gjennom tydelige læringsutbytteformuleringer og hvordan de skal lære det de skal lære. Mao mener komitéen at både instituttets fagansatte og studentene ville ha tjent på at det ble skrevet tydeligere frem hvilke arbeids- og læringsmåter som vil anvendes for å nå de utbyttene/målene som er formulert. Her representerer emnet SOS2000 en type modelltekst som det kunne ha vært jobbet ut fra. Det samme som nevnes over om å beskrive hvordan arbeidsmåter og læringsformer er tatt i bruk for å styrke studentenes læring i retning av de mål som er satt.

Hvorfor studentene i det hele tatt skal lære det de skal lære i det enkelte sosiologiemnet er viktig å bli mer eksplisitt på. Dette er noe emnet Kvantitativ metode (SOS4020) på MA-nivået er inne på. Her skrives det frem hva som er arbeidslivsrelevansen til dette emnet, og i så måte har forfatter(ne) av emnebeskrivelsen begynt å svare på hvorfor studentene skal lære det de skal lære.

Det er ser til slutt ut til å være litt uklart for studentene akkurat hva som ligger i studentaktive læringsformer, og også ifm opplegg der intensjonen er mer aktiv læring slik som 'flipped classroom', eller praktisk arbeid som skal presenteres på studentkonferanse. For komitéen er ikke det viktigste å ha en omforent forståelse om hva som er studentaktivitet, men at det foregår en kvalifisert diskusjon i faggrupper og i programutvalg med studentene om hvilke undervisnings- og arbeidsmåter som er mest tjenlige for å lære både innhold, tenkemåter og språklige praksisformer i sosiologifaget ihht til de læringsutbytter som er beskrevet. Det bør altså diskuteres hva som menes med studentaktive arbeidsmåter i en sosiologikontekst, og hvilke aktiviteter som støtter opp om hvilke spesifikke læringsmål. Det å utvikle en bred kompetanseprofil av både kunnskaper,

ferdigheter og generell kompetanse, er ikke noe som komitéen tenker støttes best gjennom en bestemt metode eller tilnærming. Studentene må aktiviseres og settes i ulike læringssituasjoner, på mange måter. Men dette må foregå ut fra en kvalifisert, bevisst og artikulert faglig argumentasjon.

Dette anbefaler komitéen institutt og programledelse til å jobbe mer for å oppnå. Her må etablerte faglige fellesskapsarenaer tas i bruk og involvere utdanningsledere, faglærere og studenter til å jobbe denne sammenhengen tydeligere frem sammen.

6.4 Mulige grep for å understreke grad av arbeidslivsrelevans

Når det gjelder anbefalinger om hvordan instituttet kan styrke studentenes forståelse av sosiologifagets relevans for arbeidslivet, har komitéen valgt å dele dette inn i fire hovedområder: 1) instituttets nettsider, 2) bistå studentene i å kunne markedsføre egen kompetanse for omverdenen, og 3) tematisere arbeidslivsrelevans i undervisningen.

Forbedre, fornye og bygge ut karrierebeskrivelsene på instituttets hjemmeside - I intervju med ansatte og ledelse (08.04.22), ble det uttrykt at ISS ikke har noe entydig forståelse om hvilke studenter de vil ha. Instituttets studenter har ulike yrkesmål. Ved noen fag og universiteter anses idealet å ha stor andel studenter som ønsker å bli forskere, men slik er det ikke ved ISS. De som utdannes her søker seg både til forskning, forvaltning og mer praksisnære yrker der man jobber med ulike varianter av tjenesteyting til individuelle brukere. Knyttet til samarbeid med arbeidsgivere/arbeidslivet, fremheves det også at en utfordring kan være at det ikke er én eller bare noen arbeidsgivere eller bransjer som er relevante, men mange. På instituttets hjemmeside er det gjort en presentasjon av sosiologer som har ulike yrker. Denne fremstår imidlertid litt grafisk rotete og utdatert per i dag. For eksempel er det noen intervjuer med bilde og andre uten.

Komitéen vurderer imidlertid dette som en hensiktsmessig og konkret måte å vise frem arbeidslivsrelevans og anbefaler at Instituttet til å forbedre og bygge hjemmesiden enda mer ut. Komitéen anbefaler også å gruppere de ulike presentasjonene under ulike typer sektorer/bransjer/yrker. For selv om det spriker mye hvilke yrker sosiologer har, er det noen gjengangere. For eksempel offentlig forvaltning, privat næringsliv, forskning, medier,

sosialt arbeid m.m. Komitéen anbefaler også å intervju arbeidsgivere som har ansatt sosiologer og presentere deres oppfatning av nytteverdi av sosiologifaglig kompetanse.

Bistå studentene til å uttrykke sin sosiologikompetanse til arbeidsgivere -

Studentene gir uttrykk for at de ikke synes de får god nok innføring i hvordan de skal formidle sin egen kompetanse til potensielle arbeidsgivere (Studiebarometer, Intervju 08.04.22). Komitéen anbefaler at instituttet lager en kortfattet «pitch» av fagets arbeidslivsrelevans som studentene kan bruke. Sosiologer konkurrerer med statsvitere, samfunnsøkonomer, antropologer og en del profesjonsfag om flere typer jobber, og bør ha en klar og god idé om hva de skal svare på jobbintervju når en arbeidsgiver spør om hvorfor hun skal velge en sosiolog. En slik pitch kan instituttet bruke i mange emner og på ulike nivåer. Instituttet bør fortsette å fremheve metodeemnene som arbeidslivsrelevante, men også legge vekt på det som er særegent for sosiologien og vektlegge at teoriemnene er nyttige i et arbeidsliv med komplekse strukturer og komplekse kunnskapsbehov. Sosiologien kan beskrives som det mest grunnleggende vitenskapsområdet av samfunnsfagene, og fagets handlingsteoretiske utgangspunkt kan fremheves som mer relevant en noen gang i et omskiftelig og komplekst arbeidsliv der institusjoner og reguleringer er sammenvevd og vokser i omfang.

Instituttet bør mao hjelpe studentene til å artikulere nytten av både den spesifikke kvalifikasjoner (metode, programvare, kurs i maskinlæring) og nytten av sosiologiske perspektiver i arbeids- og organisasjonslivet. Disse er allerede fint beskrevet i introduksjonen til bachelor- og masterprogrammet. Komitéen deler oppfatningen som kom frem i intervju med ledelse og ansatte der det ble sagt at: «Det er viktig at vi ikke gjør arbeidslivsrelevans kun til et spørsmål om praksis. Det vi lærer på universitetet er arbeidslivsrelevant. Alt vi driver med er relevant» (Intervju 08.04.22).

Arbeidslivsrelevans i selve undervisningen - Det er flere måter å øke arbeidslivsrelevansen i selve undervisningen. Studentene uttrykte i intervjuet med komitéen at noen faglærere i de generelle emnene lykkes godt med å formidle at det går an å jobbe med det. For eksempel trakk de frem Arnfinn Midtbøen i introduksjonsemnet, og hvordan han snakket om det han jobber med. Dette synes de var nyttig selv om få studenter ser for seg å jobbe med akkurat det samme som Midtbøen. Selv om de vitenskapelig ansatte både

er forskere og universitetslærere, er det å tydeliggjøre hva slags verktøy sosiologer har i møte med samfunns- og arbeidsliv noe som alle emner og all undervisning kan og bør tematisere. Dette er en type kompetanse som samfunn og arbeidsliv mer enn noen gang er avhengig av, og en type kompetanse som vil gi dem bedre forutsetninger for å være viktige samfunnsdeltakere og ansatte, og til å håndtere egne liv i et moderne komplekst samfunn. «Vi har jo noe eget, men vi må tydeliggjøre hva dette er», sa en MA-student (intervju 08.04.22). Både ISS-ledelse, ansatte og studentene trakk også frem at det er positivt når representanter fra instituttet og andre sosiologer ledere deltar i det offentlige ordskiftet med for eksempel kronikker. Slik deltakelse bidrar også til å tydeliggjøre fagets egenart og øke forståelsen av fagets relevans i arbeidslivet og i samfunnet. Studentrepresentantene fremhevet imidlertid undervisning i «sosiologisk teori» på MA-nivå som mindre vellykket når det gjelder å tydeliggjøre fagets egenart og bidrag, fordi lærerne her tok utgangspunkt i egne faglige ståsteder heller enn å undervise i grunnleggende retninger og bidrag innen sosiologisk teori. Undervisningen i kvalitativ og kvantitativ metode trekkes frem som eksempler der lærerne tydeliggjør arbeidslivsrelevans på en god måte. Studentene forstår at dette er mer utfordrende i andre emner, men vektlegger at det er fint også når faglærere som jobber med klasse og kulturanalyse forteller konkret hva de bruker det til selv om dette ikke er direkte relevant for den enkelte students fremtidige arbeidsliv (intervju 08.04.22).

Komitéens inntrykk er at en oppstramming av læringsmål og beskrivelse av arbeidslivsrelevans i tilknytning til studieprogrammene er noe som kan styrkes ytterligere. Det er med på å tydeliggjøre hva sosiologifaget er. Studentrepresentantene uttrykte i intervju, at de opplevde det som demotiverende på BA-nivå at så få medstudenter visste hva de ville jobbmessig, og at det var lite informasjon om karrieremuligheter i undervisning og i beskrivelser av studiene. En av dem sa: «Hvis du ikke har en sosiolog i nettverket, vet du ikke hva du kan jobbe med. Mange søkte seg til et annet fag fordi de ikke visste hva man kunne gjøre til slutt». Komitéen og studentene uttrykker altså at ytterligere forbedringer av karrierebeskrivelser og arbeidslivsrelevans må tilnærmes med på bred front, det vil si på instituttets hjemmesider, i studieprogram- og emnebeskrivelser og i undervisning.